

UN MANUSCRIS DE TINEREȚE AL PROFESORULUI G. I. TOHĂNEANU

Printre manuscrisele păstrate de Profesorul G.I.Tohăneanu se află cel pe care îl reproducem alăturat în copie foto și pe care încercăm să-l comentăm minimal. Cele mai multe manuscrise pe care Profesorul le-a păstrat conțin inegalabilele traduceri din opera lui Vergiliu, manuscrise care depun mărturie despre cunoașterea impecabilă a limbii latine, despre inventivitatea lexicală a Profesorului și despre capacitatea sa de găsim directă a soluțiilor optime în ce privește versificația și imaginile traducerii.

Manuscrisul de față (formularea din titlu – **de tinerețe** – va fi imediat justificată) face parte din arhiva „de suflet” a Profesorului, pentru că păstrarea lui nu se justifică altfel din anii 1955-1960, când, probabil, l-a conceput autorul. Erau anii „debutului” său didactic la Universitatea din Timișoara, ani în care a început să publice comentarii pertinente despre poezia românească. Manuscrisul este format din 7 (șapte) file format A4, scrise cu cerneală albastră, file numerotate în colțul din dreapta sus cu creionul (probabil după ce manuscrisul a fost considerat ca încheiat). Presupunerea noastră că numerotarea a fost făcută ulterior încheierii manuscrisului se bazează și pe faptul că textul a fost revăzut sigur, iar intervențiile în text sunt făcute cu același tip de creion (posibil cu același creion) cu care sunt numerotate paginile. În afara celor 7 file numerotate, manuscrisul mai are două file (la începutul lui) nenumerotate (cărora le vom spune **a** și **b**) și care fac iarăși dovada că textul manuscrisului este din tinerețea Profesorului. Manuscrisul nu are titlu, dar se poate deduce ușor din conținutul său că este o formă incipientă a comentariilor despre limba și stilul operei poetice a lui Tudor Arghezi. Câteva cuvinte despre filele nenumerotate. Textul incipient

al unui comentariu despre poezia argheziană a fost abandonat la mijlocul filei **b**. După formulările de pe filele **a** și **b** se vede că Profesorul n-a fost mulțumit de felul în care debutase comentariul său despre Arghezi. Multe aprecieri exprimate prin adjective superlative, rânduri șterse, repetiții nepotrivite stilului Profesorului determină renunțarea la acest început de comentariu. Iată câteva sintagme: „conținut, prin adâncime și vastitate, tulburător”, „marele poet a fiert și a strecurat densele ei sucuri [ale limbii, n.n.]”, „ungherele tainice – de o tainică frumusețe – ale limbii”, „limpezi și mândre cupole, cu largi și profunde ecouri” etc.

Cele 7 file numerotate sunt acoperite de scrisul, ușor înclinat spre dreapta, al Profesorului pe o singură față, cu excepția filelor 2 (unde, pe verso, este transcrisă o strofă dintr-un poem arghezian) și 7 (în care, pe verso, se încearcă o concluzie a comentariului din articol). Calitatea hârtiei, „ezetarea” în unele formulări și, mai ales, confruntarea cu viitoarele exegeze stilistice despre poezia lui Arghezi ne întăresc convingerea că e un manuscris **de tinerețe**. Unele formulări despre ritmul arghezian, despre sintaxa poeziei argheziene (dislocările sintactice, densitatea exprimării, contragerea prin participiu, gerunziu sau adjectiv) au fost reluate (de cele mai multe ori ca idee) în studiile ulterioare despre Arghezi: *Elemente de sintaxă poetică în stilul lui Tudor Arghezi*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 1, *Sintaxa poetică a lui Tudor Arghezi. Ordinea cuvintelor*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 2 și *Sintaxa operei poetice a lui Tudor Arghezi* (text definitiv în volumul **Dincolo de cuvânt**, București, 1976, pp. 152-181). Corecturile sunt puține, în general exemple din opera poetică argheziană, adăugate textului, care vin să întărească formulările exegetului. Cu creionul sunt subliniate formulările esențiale (probleme care formează osatura comentariului) și unele din vocabulele și sintagmele poetului, care sunt discutate de Profesorul G. I. Tohăneanu. Manuscrisul este valoros și interesant prin valoarea sa documentară, oferind celor interesați o mostră din laboratorul de lucru al Profesorului.

Prof. Ligia Tohăneanu

Versul argeșean are, în istoria propriei româ-
 nesti, o situație deosebită: Rar, sau trecut, poet,
 care să fi fost, în același timp, blamat și
 adorat, la aceeași tensiune. Un conținut, prin
 aducime și vastitate, tulburător, Argeșul l-a
 învesmântat în struci de o, până la el,
 nemăsurabile originalități. Marele poet a suferit
 unei doli violente limbă, a făcut și a strecurat
 sensurile și surse, cu miresme de sarie și brădă-
 rească, și - făcându-l aceste esențe tari - a
 "preschimbând venind" lor într-o miere strălucitoare
 și suavă.

Calitatea cerebrală a stilului argeșean
 este densitatea. Foarte multe - sau multe
 poezii - opere, înimă și cu vorbe încreșcate - ca
dimensiune Argeșul, et o operă caută, cu vorbe
 marinate și putine. At Argeșul tăria - de
tăria frumusețe ale limbii - Argeșul le
 pătrunde și le cutreiera; în sfârșit,
 înțelegând - în suflul lui kitura și gino pe
Negorul Moșteni, - toată ciulăntă și hor, toată
 și blesteme !

' damur limbă popului - amato ca lacrima
Cosmăni și ca florice de colt fricantă de un caravate
stemi caravate - și frumusețe de în toată și caravate
aruncându-se în lung și mănuie capole, de larg și profund ecou !

Dalta și miștră, plugul și cocamul —
sunt unelte pe care poetul și le ar vrea ale sale.
~~Cuvântul e pe ca maramă și pe ca pânză;~~
~~poetului, Cuvântul e asemenea fier — miezul,~~
e ~~precum~~ fieroasă, și e creștă, rămasă.

Cuvântul — îmbătrânit și incrementat —
rostit de sute de generații — e istovit și stors ?
Nu! Poetul îl adălușește și îl împănă,
și se poartă ^{cu} ~~precum~~ ^{cu} ~~precum~~ și îi răsare rugina
și — privesc și stăruie — îl
primenesc și îl encheșez, și — e
redarui, și spulberă flăcări, și îngheț
și se țigăre.

Și mi fii verbul lui
A flăcări rătăcești...

Statute isi arata puterea ca consiliu
si a sava nopti e ca un zmeu ogot
Pe car framintandu l meste s' ntrual
La magetii pehanul, la-o jumei, s' cinglat.

Cp: Si rătăcase, cu martori, propoziții și propoziții
Căină cadaveră schimbare și se cădea pe căminul
și dacă ma s locuial, toată s stăluat,
și fu - a dona oasi, cu pred, rătăcat

Cp: tp: Si istorite - staga de unuac: so de covezi
Ma te m. fuo simbi, atomi: di nu ma veg.

Ip. (vcl): { Atunci aiata frauce si ingosita dnda,
Ma nestrupai altul no. Ta detine cunda.
Pecile de bequa egite di p. plouape
Fruje - u cubaneic de tziu si se coge

Coment

atata despicat de sensuri

Stratania - implicato de restab. relatib. logice,
si timp s'allunzi de marta, ~~puteti deproced~~
~~semnificati~~

Aucun dand de face vedita sa cauti. in daturul
a unu vete uccombat cu mol obionuit propozitionalul,

Est. ca o florie, anume nplanti
Mimile rade, care s-au deschis

Few. const. part. atesta amos preferinta:

- Si tu, străduital cu palma gura s tace
- Atăngat penta lu cetera gubite
- Si ochi pling, dar pling și mairăci vrona
Că pling muna - a corada offata, susonă.
- Sindet flămânz desalti si gra [voti, cel...]

Topica, artina afect. acur. si a umbelilo siudective 4
este unel du cog. ubi cu argumelo ale stibulu' a mardupret.
Elemente logice sintagmatici, sint. rufte du raxent la lege,
„dphimati” - ipotezi unel de actul.

Agur, stibul raxi de la fund
Pamirul greu, munit cu busuamne
Si cu naxipite, pira ce, notind,
dura - si esapa ^{cutul} ~~busul~~ pe m. ote.

de cele m. m. a' - deterrunantel - atribut sau abilitia
este supradit de deterrunatul tau.

- a) - Pan lectu ba, de hambils moderni -
- hacha bei, hacha pe tru grasini
cu scara - a unelut, de muji gauri.
- b) - Tacuna vorte si le a pinbit
Cao - o facu nu je nume si rasu

Intr deterrun. a deterrunant de obicaxie, osted de
o punctate scara, arie curut, cet x neaxipit,
axena compl. cov. ale paxi., cap. paxi. adobte:

Axai otraxo - u finu, de abunci, de cariturax.

Aximena vaxu: sind m. elax accoxibile lecturax vix
axil, notind paxi, restabilete m. placaxi
ligaxite sunt logice subiective axiend spaximati.

Traxu m. taxi,
dura, alabura, paxi m.

Neaxculdaxi de vaxul de la staxi

Te a' axiend tu paxi verde a zote.

Si veru le facu, | ale gambile.

Paxi le amaxite de la raxi

Inaxibile ope Inaxiend x remaxat consaximul
axiend inaxiend, o axiend de haxi co o paxi
sau Inaxiend, axiend, rol gramaximul:

Tu te-ai pierdut din drumul lui
 Ca o sursă de fân, trita
 Și promisiuni la [...] facile
 Păe a fi fost ca să mă amita.

Colo. ob-dub: intru: O tunc sloa a rida și e nememtoare.
 O lectură mătentă, sugrof, dus la exhorvoni;
 pri conf. val. suit, pri confagra obid-sab;

dunde, cadlucit de egorare
 Altar de soini; sata, de son;
 Cae nu sufler. // placua treabau
 Le te mabte cu mires de flon...

De loca cea s-a are conpl. dup du onbrd. subrot pri
 cony'. con travazo omelul legv. canu, depri
 in foabul co prog. meye la... cony';

Cum o sa vie, dupul sau de apane
 La-l canute si-u sui sa su fle cal) ?

Anastri Talantun nebroumbi a ontela oasagi
 Pa. inculca propri. o vitate nevoros ras subbludo;
 scabito a m ca zmita unmetos, (ia) adverbul
 de comparatie (ca) este izolat de termenul de
 comparatie:

- Cotori s' urci sa tunc capant. un tura o scara
- Priu aer tangu-i' despartit de ore
 Ca - de mureasa lor - vesti saraspe
- Era' - ca ge o blamide de purera - o scama.

De rotundul subrotic este pelucit
 pri ammanca " robor lui;
 No-e lue pe sus cu stocagi, du luiisti s. murea;
 de la capma si' logui; dec dati. o poruncu

Mulată petală și oțet al vieții, cum mătă săi -
rupt din graul ce n'are n'are, și vite, și șagii
și fulgeri, și ardeți, și frumete, un mătă șagii

Rupt din graul ce n'are n'are, pentru vite al
rotile, în săv'el, în mătă șagii, și vite, și șagii
și fulgeri, și ardeți, și frumete, un mătă șagii

de la Emanuel - ^{meu} în figura lui ca săv'el
al curmăli: "ce exprimă adevărul"
rimeai ^{h-a} kiluănt, ca Tudor Ștefă
men'na șagii (a mătă șagii)

Să-mi fu' verbul limbă
De flacări vâste ce dăta
Tăi cînd ca scri' cînd șagii;
Că mătă meu ^{to} fu' șagii,
Așa ^{to} ~~șagii~~ ~~șagii~~ ~~șagii~~
Ce chipul ~~șagii~~ ~~șagii~~ ~~șagii~~
Săv'el în mătă șagii